LEGITIMITATEA INTERVENŢIILOR UMANITARE ÎN LIMITELE DREPTULUI INTERNAŢIONAL COMTEMPORAN

Irina FLOREA

CZU: 341.233:341.123 irinaflorea999@gmail.com

The welfare of the humankind represents a crucial condition to the existence of the international community. Whereas the nations themselves endow a state with the most important value – statehood sovereignty, countries themselves empower and sustain global viability. The concept of a humanitarian intervention had risen when the UN understood that it had no other form of control over obstreperous states. Apart from geopolitics, no geopolitic interests shall prevail above peace or security, because in the end, humankind is the effective beneficiary of a safe and carefree life.

Conceptul de „intervenţie umanitară" a luat naştere la scurt timp după ce Organizaţia Naţiunilor Unite a înţeles că nu are nicio altă formă de control efectiv asupra statelor care se manifestă contrar ordinii internaţionale, se manifestă ameninţător sau agresiv. Formarea în 1945 a unui organism supra-statal care să controleze şi să remedieze extatic fenomenele care, din variate motive, au atentat la pacea şi securitatea regională, a demonstrat atât succese, cât şi eşecuri, fapt ce a dus treptat la materializarea intenţiei de a utiliza mecanismul intervenţiei într-un mod cât mai corect, transparent şi imparţial. Noţiunea de „intervenţie" se referă la actul de implicare a unui stat în treburile interne ale unui alt stat, în cazurile în care vădit este clar că o naţiune este afectată de atrocităţi. Având în vedere că o astfel de operaţiune evoluează cel mai des prin mijloace şi forţe militare, majoritatea subiecţilor internaţionali sunt reticenţi sau admit parţial conceptul de „intervenţionism".

Legitimitatea intervenţiilor umanitare a fost mereu contestată şi plasată între geopolitică, moralitate, necesitate şi stringenţă. Presiunea pentru o astfel de operaţiune continuă să persiste, atât atunci când se desfăşoară efectiv, cât şi în cazurile în care nu se intervine. Ca rezultat, atestăm în ambele situaţii o stare de incertitudine acută, dat fiind lipsa de reacţie promptă din partea Consiliului de Securitate, care este primar însărcinat cu atributiva de menţinere a păcii şi securităţii pe glob. Abstracţie făcând de aspecte sensibile, precum suveranitatea statală, limitele teritoriale sau identificarea istorico-culturală, intervenţia umanitară trebuie percepută ca un mecanism adecvat, vital şi imparţial, care protejează şi ajută naţiunile afectate de atrocităţi.

Pentru o desfăşurare corectă, o intervenţie umanitară trebuie să subscrie la multiple variaţii de circumstanţe de ordin obiectiv, şi anume: autoritatea corectă, intenţia corectă, cauza justă, ultima instanţă, mijloacele proporţionale, perspectivele rezonabile, proporţionalitatea şi necesitatea. Cert este faptul că până a ajunge la instalarea

Misiunilor de Menţinere a Păcii, care au, în esenţă caracter militar, ONU trebuie să se asigure că toate celelalte măsuri nonmilitare (politice, economice, diplomatice) şi-au dovedit ineficienţa. Misiunile de Menţinere a Păcii, în calitate de agenţi intervenţionişti, reprezintă forţe imparţiale care recurg la folosirea armelor doar în cazuri de autoapărare. În cazurile de atacuri armate, provocări sau manevre militare de orice durată sau intensitate, o Misiune de Menţinere a Păcii va fi iniţial instalată pentru observare, şi se va implica direct doar atunci când circumstanţele vor scăpa drastic de sub control sau eforturile de instaurare a păcii vor eşua.

Este de reţinut faptul că Misiunile de Menţinere a Păcii nu urmăresc intenţia de a se alinia la vreuna dintre părţile beligerante şi nici nu au ca scop neglijarea statului în teritoriul căruia au fost insatlate, ci, din contra, urmăresc asigurarea încetării focului şi stabilirea securităţii regionale [1]. Din momentul instalării lor în zonă de conflict, Misiunile au ca obiectiv primar menţinerea legăturii cu organizaţiile cu scop umanitar şi menţinerea relaţiilor cu organizaţiile internaţionale sau autorităţile de stat. În acest sens, se conturează premisa că nu există o altă entitate mai potrivită decât o Misiune de Menţinere a Păcii, care să recunoască şi să evalueze circumstanţele locale, furnizând astfel raportări cât mai veridice şi actualizate. Misiunile de Menţinere a Păcii sunt instalate în cele mai dificile medii, implicând aspecte de ordin fizic, politic, economic şi chiar, geografic. Însă, indiferent de circumstanţe şi provocări, Misiunile au interdicţia de a urma unele indicaţii survenite de la părţile beligerante, trebuie să demonstreze imparţialitate şi implicare sistematică în vederea încetării ostilităţilor. Mai mult ca atât, Misiunile de Menţinere a Păcii trebuie să respecte obiective clare, ajustând corect toate resursele, precum şi să contribuie la radierea cauzelor care au generat criza umanitară.

Ordinea internaţională reprezintă o interconexiune puternic determinată a naţiunilor care interacţionează şi schimbă constant resurse, iar probleme precum conflictele armate militare, terorismul, insurgenţele, sărăcia extremă sau dezastrele naturale nu pot fi abordate, tratate sau radiate complet izolat. Pentru aceasta, este nevoie ca organizaţiile internaţionale, alături de ţările membre, să întreprindă măsuri pozitive de consolidare a păcii şi securităţii globale, în care nu există loc de ameninţare sau agresiune militară [2]. Justiţia după „război” este un concept care nu mai există [3]. În ecuaţia modernă, conflictele armate nu pot fi justificate şi nici nu pot fi tratate în mod egal drept corecte sau necesare, deoarece termenul de conflict armat echivalează cu nedreptate, încălcare, inumanitate. Întrucât reprezintă cel mai rău scenariu al relaţiilor internaţionale eşuate, naţiunile demodate încă mai consideră că recurgerea la forţă redeschide uşa către o nouă ordine internaţională, bazată pe capricii şi interese personale.

Multitudinea de intervenţii umanitare [4] demonstrează că omenirea nu poate învăţa din propria istorie, iar cursul modernizării este cel care provoacă naţiunile la readaptarea viziunilor şi principiilor. Cu toate astea, geopolitica este un aspect care va continua să domine relaţiile interstatale, reprezentând veriga slabă a comunităţii internaţionale. Din acest considerent, pledăm pentru modernizarea Consiliului de

Securitate în calitate de organ reprezentativ al tuturor naţiunilor, şi în special – la renunţarea la dreptul de veto pentru membrii cu statut permanent. Fiindcă acest drept poate fi abuziv utilizat în blocarea procedurilor decizionale ce vizează o catastrofă umanitară, ne regăsim în ideea că popoarele suferinde sunt cele care trebuie să fie cu precădere ajutate. Ne alăturăm ideii precum că este necesară amendarea Cartei ONU cu instituţia intervenţiei, în vederea eliminării acestui mecanism din vidul cutumiar. Această completare vine în susţinerea obţinerii legalizării oficiale a mecanismului intervenţionist, ceea ce face posibilă demararea obiectivă şi transparentă a acestuia. În aceeaşi ordine de idei, considerăm necesară instituţionalizarea responsabilităţii subiecţilor în dreptul internaţional pentru eşecuri, neglijenţă sau ilegalitate, precum şi stabilirea unei proceduri de intervenţie pentru agentul intervenient.

Suntem conştienţi că interconexiunea este mult prea profundă pentru a permite unei naţiuni să rămână în urmă. Eforturile însă trebuie să fie de anvergură globală şi să depăşească preocupările înguste, standardele şi mentalităţile învechite. În acest scop, comunitatea internaţională va demonstra că şi-a reajustat pozitiv atitudinea faţă de conceptul de pace, întărind şi mai mult rolul şi importanţa acesteia în numele umanităţii.

Referinţe:

1. TESON, F. R. *International Obligation and the Theory of Hypothetical Consent*. Florida State University College of Law, 1990, p. 85.
2. KAHLER, M. *Legitimacy, humanitarian intervention and international institutions. Politics, Philosophy & Economics*, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1470594X10386570. Accesat: 15.06.2022.
3. FABIAN, G. *International Public Law*. Hamangiu, 2019, p. 195.
4. The United Nations Humanitarian Interventions: Selected Humanitarian Crisis in 1989-2014, pp.199-201, https://oak.chosun.ac.kr/bitstream/2020.oak/17228/1/The%20United%20Nations%20Humanitarian%20Interventions%2C%20Selected%20Humanitarian%20Crisis%20in%201989-2014.pdf. Accesat: 15.06.2022.

Recomandat
***Valentin ROŞCA**, dr., lector univ.*